

Danuta Jackiewicz, Eugeniusz Cezary Król, Karta, nr 56/2008

Od września do listopada 2008 w Domu Spotkań z Historią w Warszawie prezentowana była wystawa *W obiektywie wroga. Niemieccy fotoreporterzy w okupowanej Warszawie 1939-1945*, autorstwa Danuty Jackiewicz i Eugeniusza Cezarego Króla. Przedstawiamy autorski wybór zdjęć z wystawy i towarzyszącego jej albumu (ukaze się w oficynie „Rytm”) — fotograficzną opowieść o mieszkańcach okupowanego miasta.

Zdjęcia przedstawione na wystawie zostały wykonane przez członków Kompanii Propagandowych Wehrmachtu i SS. Były to specjalne, dobrze wyposażone w sprzęt oddziały, składające się ze zmobilizowanych dziennikarzy i fotoreporterów, które towarzyszyły niemieckim dywizjom w latach 1938-45 (od 1940 roku również Waffen-SS). Ich zadanie polegało na dokumentowaniu wydarzeń w myśl instrukcji Ministerstwa Oświecenia Narodowego i Propagandy Rzeszy oraz Naczelnego Dowództwa Wehrmachtu i Dowództwa SS. Część zdjęć wykorzystano w środkach masowego przekazu, ale większość materiałów odłożono na półki, a po II wojnie światowej, o ile nie uległy one zniszczeniu, trafiły do archiwów.

W latach 2006-07 zbadaliśmy obszerny zbiór warszawskich zdjęć autorstwa Kompanii Propagandowych w Archiwum Fotograficznym Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie oraz w Archiwum Federalnym w Koblencji. Szacuje się, że Kompanie Propagandowe wykonały na ziemiach polskich w latach 1939-45 około 25 tysięcy fotografii, z których 10 procent przypada na Warszawę. Na wystawie znalazło się około 250 zdjęć.

Przedmiotem prezentacji są sceny z okupowanego miasta, zarejestrowane przez „obiektyw wroga”. Najsilniej, obok wielu interesujących, utraconych już obiektów architektonicznych, przykuwają uwagę portrety mieszkańców, którzy zostali uchwyceni w różnych sytuacjach życiowych. Część z nich odwraca wzrok od aparatu, niektórzy patrzą, siląc się na uśmiech, w oczach wielu, jak choćby w przypadku mieszkańców getta, widać strach, smutek, chęć ucieczki. Los miasta poddanego obcej władzy odbija się w ludzkich twarzach niczym w lustrze.

Niektóre ze zdjęć wskazują na postawę empatii fotografujących wobec fotografowanych; cały zbiór reprezentuje jednak jednolity punkt widzenia, traktujący mieszkańców Warszawy jako przedmiot propagandowej manipulacji. Niezależnie od genezy i przeznaczenia, zdjęcia mają również istotną wartość poznawczą, uzupełniając dotychczasowy stan wiedzy o losach stolicy Polski w latach 1939-45. Wizualnych świadectw obrazujących wojenną przeszłość Warszawy jest nadal niewiele, a większość znanych zdjęć, wyłączwszy okres Powstania Warszawskiego, pochodzi od autorów niemieckich — żołnierzy, policjantów i cywilnych funkcjonariuszy aparatu okupacyjnego. Znaczna część zdjęć z okupowanej Warszawy jest pokazywana publicznie po raz pierwszy, pozostałe zna wąski krąg specjalistów. Niektóre z nich pojawiają się jako pojedyncze ilustracje w literaturze przedmiotu od dawna. W większym wyborze były publikowane dotąd rzadko, a i to wyłącznie w odniesieniu do żydowskiego getta w Warszawie. Wspólną cechą tych publikacji, wydanych w Izraelu, Niemczech, USA, jest bardzo ograniczony zasięg prac identyfikacyjnych lub wręcz ich brak. Autorzy wykonali badania porównawcze dostępnej literatury przedmiotu, przeprowadzili liczne wizje lokalne, a także skorzystali z pomocy wytrawnych warszawianistów. Przedstawiając niniejszy wybór fotografii, mamy nadzieję, że przyczyni się on do wzbogacenia dotychczasowego stanu wiedzy o dziejach najnowszych stolicy Polski oraz tamtej, słabo dotąd zobrazowanej, okupacji.

Danuta Jackiewicz — historyk sztuki, kurator Zbiorów Ikonograficznych i Fotograficznych Muzeum Narodowego w Warszawie, autorka publikacji i wystaw poświęconych fotografii.

Eugeniusz Cezary Król — historyk, politolog i tłumacz, pracownik naukowy Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, profesor Collegium Civitas w Warszawie. Autor książek *Propaganda i indoktrynacja narodowego socjalizmu w Niemczech 1919-1945* oraz *Polska i Polacy w propagandzie narodowego socjalizmu w Niemczech (1919-1945)*.

Opracował: Aron Kohn, Hajfa – Izrael

GALERIA

Mieszkańcy powracają do zniszczonego miasta, koniec września 1939. Fot. Benedikt (Benno) Wundshammer, Bildarchiv der Preussischen Kulturbesitz, Berlin (BPK)

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Rewizja październik 1939. Fot. NN BPK

Przekazywanie żydowskich rodzin do getta w Warszawie, październik 1940. Fot. Adam Czarnycki BPK

Żydzi zmuszeni do budowy wału obrony (Barricade) październik 1939. Fot. Karl Friedrich

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Główny, przybut. W tle ruiny dworca Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, listopad 1939. Fot. Artur

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Osobę, która została okupowana, przebiegała przez ulicę, którą przebiegała przez Centrali Pocztowej Kasy

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

1039- Kusiński (1892-1976), prezydent m. st. Warszawy, 28 września

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Sprzedaż chleba na kromki, październik 1939, Fot. Artur Grimm, BPK

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Sprzedawca papierosów pod Halą Mirowską, październik 1939. Fot. Artur Grimm, BPK

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Ofiary i ich prześladowcy, październik 1939. Fot. Artur Grimm. BDK

1939. Fot. Artur Grimm. BDK
1939. ujęcie z filmu D. Rolaków, niemiecki sąd wojskowy w Grodzisku pod Warszawą, październik

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Świętokrzyskiej, 1940. Fokier Artur Gohm, BDK, w tym, skrzyżowanie ulic Marszałkowskiej i

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

W Odrodzio Saskim. W tle zniszczona zabudowa ulicy Fiedry, wiosna 1940. Fot. MM, BPK

Orkiestra uliczna, w tle bar „Gościnny”, ulica Nowogrodzka 33, jesień 1940. Fot. NN, BPK

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Audytorium orkiestry ulicznej, ulica Nowogrodzka 28, jesień 1940. Fot. NN, BPK

Sprzedawczynie opasek z gwiazdą Dawida, wiosna 1940. Fot. Ewald Gnifka, BPK

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Plac Żelaznej Bramy w kierunku Hal Mirowskich, 1940. Fot. Ludwig Knobloch, BArch

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

W maju 1940, październik 1940 i dla Taboru Żydowskiej wprowadzono w getcie od końca

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Bukiniści w getcie, luty 1941. Fot. Joe Heydecker, BPK

Przekaz ziemniaków w getcie. W tle afisze reklamujące imprezy kulturalne, 1941. Fot. NN,

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Przed ciekarnią w getcie, ulica Nowolinki 7, 1941. Fot. NN, BPK

Getto, śmierć pośród tłumu, ulica Leszno 43, maj 1941. Fot. Zermin, BArch

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Żydzi transportowani do pracy poza gettem, ulica Grzybowska, maj 1941. Fot Ludwig Knobloch,

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Kontrola ruchu w getcie, skrzyżowanie ulic Leszno i Karmelickiej, 1941. Fot. Ludwig

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Teatr „Eldorado” w getcie przy ulicy Dzielnej 1, maj 1941, fot. NN, BPK

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Grupa chłopców w cacie, 24 maja 1941. Fot. Ludwig Knobelch, BArch

Mężczyzna z dzieckiem, 1942. Fot. NN, BPK

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Śmierć w getcie, maj 1941. Fot. Ludwig Knobloch, BPK

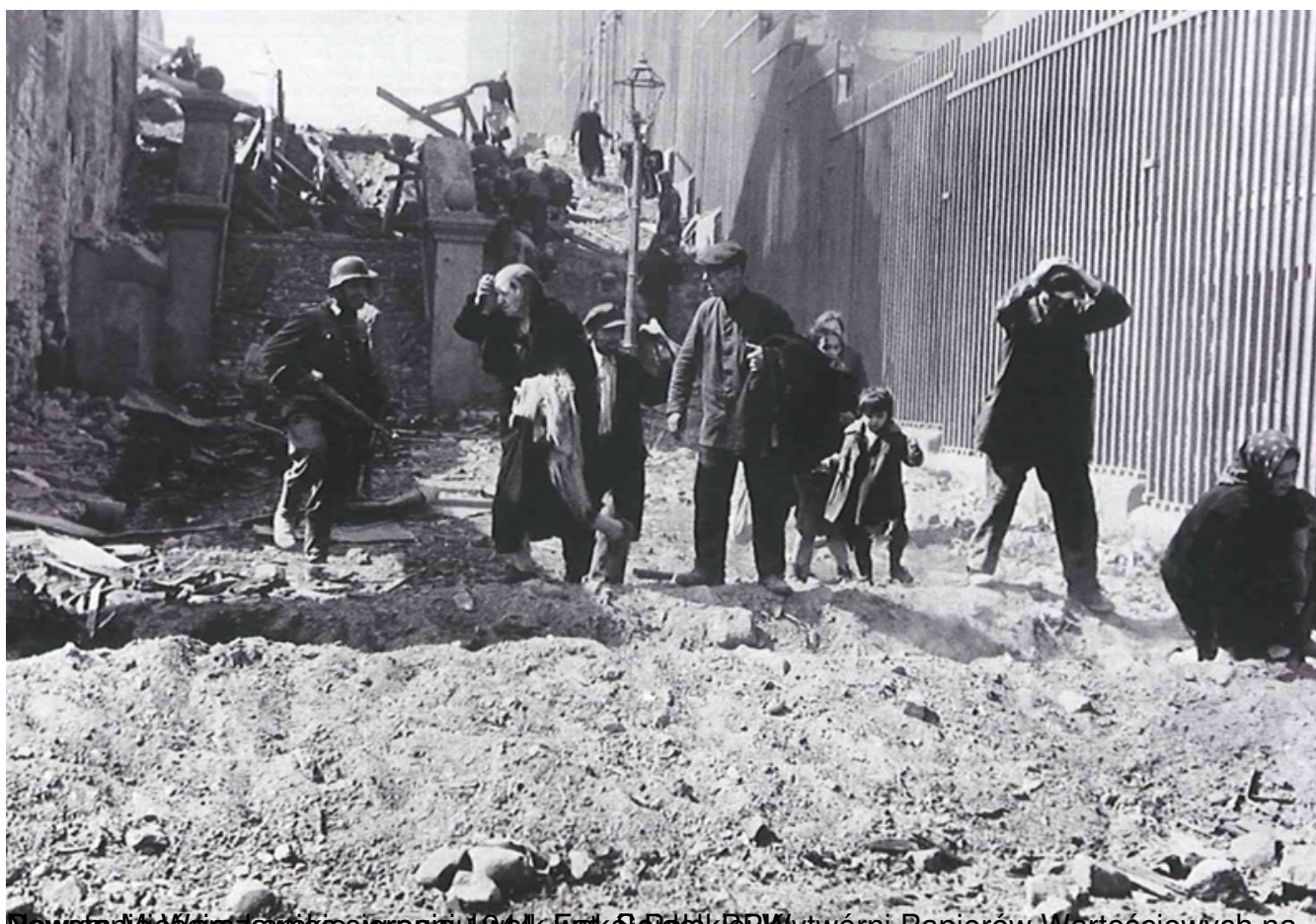

Śmierć w getcie, maj 1941. Fot. Ludwig Knobloch, BPK

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Przebieg deportacji Żydów do niewoli, ulica Chłodna, 5-6 października 1944. Fot. Benedikt (Benno)

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Wypędzeni z Warszawy, ulica Wolska, październik 1944. Fot. Leher, BPK

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Okupowani w Warszawie

Wpisany przez Aron Kohn, Hajfa

Środa, 08 Maj 2019 00:00 - Zmieniony Czwartek, 07 Marzec 2019 12:35

Wahid Hamdani RDK, dredge de piewali 5 6 października 1044 Est Benedikt (Bonne)

~~Dotyczy: Działalność III Wzrostu na placu Zamkowym zbieżności w roku 1/9 września 1014~~

BPK poszukiwaniu bliskich, Pruszków pod Warszawą, wrzesień-październik 1944. Fot. Leher,